

Additionele beoordeling

Communicatiewetenschap

**Faculteit Sociale Wetenschappen,
Radboud Universiteit Nijmegen**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q519

© 2014 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de additionele beoordeling van de bacheloropleiding Communicatiewetenschap en de masteropleiding Communicatiewetenschap van de Radboud Universiteit Nijmegen.....	7
Administratieve gegevens van de opleidingen	7
Administratieve gegevens van de instelling.....	7
Samenstelling van de commissie.....	7
Aanleiding en achtergrond.....	7
Werkwijze van de commissie.....	9
Samenvattend oordeel van de commissie.....	11
Aanvullende beoordeling standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	14
Bijlagen.....	19
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	21
Bijlage 2: Beoogde eindkwalificaties	23
Bijlage 3: Overzicht van het masterprogramma	25
Bijlage 4: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	27

Dit rapport is vastgesteld op 11 juli 2014.

Rapport over de additionele beoordeling van de bacheloropleiding Communicatiewetenschap en de masteropleiding Communicatiewetenschap van de Radboud Universiteit Nijmegen

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Communicatiewetenschap

Naam van de opleiding:	Communicatiewetenschap
CROHO-nummer:	56615
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Locatie:	Nijmegen
Variant:	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Communicatiewetenschap

Naam van de opleiding:	Communicatiewetenschap
CROHO-nummer:	66615
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Media, Journalistiek en Nieuwsgebruik Media en Beïnvloeding
Locatie:	Nijmegen
Variant:	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Radboud Universiteit Nijmegen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

Samenstelling van de commissie

De commissie die de bacheloropleiding Communicatiewetenschap en de masteropleiding Communicatiewetenschap van de Radboud Universiteit Nijmegen beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Hilde van den Bulck, gewoon hoogleraar Communicatiewetenschappen, en Decaan Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, Universiteit van Antwerpen;
- Dr. Steven Eggermont, universitair hoofddocent Communicatiewetenschappen, School voor Massacommunicatie, en Programmadirecteur Bachelor en Master Communicatiewetenschappen, KU Leuven en Lid Faculteitsbestuur Sociale Wetenschappen, KU Leuven;
- Prof. dr. Fred van Raaij, emeritus hoogleraar Economische Psychologie, Universiteit Tilburg.

De commissie werd ondersteund door drs. M. Graas, die optrad als secretaris. De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Aanleiding en achtergrond

De bachelor- en masteropleiding Communicatiewetenschap van de Radboud Universiteit Nijmegen (RU) zijn in maart 2012 beoordeeld door een visitatiecommissie onder leiding van prof. dr. Hilde van den Bulck, gewoon hoogleraar Communicatiewetenschappen aan de Universiteit van Antwerpen. De commissie heeft haar rapport in juni 2012 afgerond. Zij heeft bij beide opleidingen een van de standaarden uit het van toepassing zijnde beoordelingskader van de NVAO (het Beoordelingskader voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling) als onvoldoende beoordeeld, namelijk standaard 2 (Onderwijsleeromgeving) van de masteropleiding en standaard 3 (Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties) van de bacheloropleiding. De overige standaarden zijn als voldoende beoordeeld, en vallen om die reden buiten deze herbeoordeling.

De NVAO heeft besloten om de accreditatie van de beide opleidingen met een jaar te verlengen (tot en met 31 december 2014) en de opleidingen een herstelperiode toe te kennen. De voorgestelde en door de NVAO aanvaarde wijzigingen (zie Bijlage 3) bestaan uit:

Bacheloropleiding:

- De integratie van leerproject 3 en de bachelorscriptie;
- Herziening van de eindkwalificaties om het profiel van de opleidingen te verduidelijken;
- Versteving van het onderdeel praktijkoriëntatie;
- Efficiëntie-slag in de toetsing van een viertal cursussen in de bacheloropleiding;
- Ontwikkeling van twee standaardminoren die voorbereiden op de twee masterspecialisaties;
- Het verkorten van de premaster tot 1 jaar;
- Invoering van de harde knip.

Masteropleiding

- Het beëindigen van de specialisatie Media en Samenleving met ingang van academiejaar 2013-2014;
- Omvorming van de specialisatie Media en Journalistiek naar Media, Journalistiek en Nieuwsgebruik;
- Invoering van een nieuwe specialisatie Media en Beïnvloeding;
- Het aanstellen van een verantwoordelijk hoogleraar voor beide specialisaties;
- Herziening van de eindkwalificaties van de opleiding.

Beide opleidingen

- Het werven van nieuwe stafleden waardoor de normatieve en feitelijke onderwijscapaciteit met elkaar in overeenstemming worden gebracht;
- Benoeming van een staflid als coördinator Internationalisering;
- Het tijdelijk aanstellen van vier onderzoekers van het Behavioural Science Institute met het oog op het verbeteren van de onderzoeksprestaties van het departement met inbegrip van de zittende staf;
- Versterking van personeels- en onderzoeksbeleid en de interne communicatie hierover.

De RU moet uiterlijk op 30 juni 2014 opnieuw accreditatie voor de opleidingen aanvragen. Bij die aanvraag moet de RU volgens het besluit van de NVAO een verslag voegen van een herbeoordeling van standaard 2 (masteropleiding) en standaard 3 (bacheloropleiding) door een commissie van deskundigen. De commissie betreft in haar beoordeling de effecten van de maatregelen die in het herstelpun van de opleiding zijn beschreven.

De leden van de commissie die de aanvullende beoordeling uitvoert, waren ook betrokken bij de beoordeling van de opleidingen in maart 2012.

Beide opleidingen hebben een notitie geschreven die de stand van zaken beschrijft na uitvoering van de maatregelen uit het herstelpun. In de notities is primair aandacht besteed aan de onderwerpen Onderwijsleeromgeving (masteropleiding) en Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties (bacheloropleiding) uit het Accreditatiekader bestaande opleidingen, de onderwerpen die in het kader van de aanvullende beoordeling door de commissie opnieuw beoordeeld zijn.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

De commissieleden bestudeerden de door de opleidingen geproduceerde notities. Een aantal additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de notities lazen de commissieleden een selectie van de bachelorscripties 'nieuwe stijl' (vanaf studiejaar 2012-2013). In totaal heeft de commissie 15 bachelorscripties bestudeerd.

De commissie heeft de bachelorscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

s4065689 s4056108 s4039165 s4135938
s0827592 s4069617 s4049292 s4144155
s0807850 s4120760 s3033759 s4059107
s4009479 s4140516 s4177835

De commissie heeft onder meer de volgende documenten bestudeerd:

- Procedure voor de beoordeling van bachelorthesis door twee onafhankelijke beoordelaars, 2014;
- Uitslag bachelorthesis 2012-2013 en 2013-2014 (1e gelegenheid);

- Onderwijsvisie, eindtermen en opbouw van de bacheloropleiding Communicatiewetenschap 2014;
- Overzicht arbeidsmarktoriëntatie Communicatiewetenschap;
- De personele samenstelling van de staf per 1-04-2014;
- Profiel van de nieuwe leerstoel Nieuws en informatieoverdracht, 2014;
- Opzet masteropleiding Communicatiewetenschap 2014-2015;
- Onderwijsvisie en eindtermen van de masteropleiding Communicatiewetenschap 2014;
- Procedure voor de beoordeling van masterthesis door twee onafhankelijke beoordelaars, 2014;
- Evaluatieresultaten bachelorscriptie en alle mastercursussen 2012-2013;
- Cursusdossiers met informatie over de inhoud, toetsing en beoordeling van alle mastercursussen.

Rapportage

Op 6 juni is de commissie bij elkaar gekomen om haar bevindingen op basis van het materiaal met elkaar te bespreken en de oordelen vast te leggen. Op basis van deze bevindingen heeft de secretaris een conceptrapport opgesteld. Na vaststelling van het conceptrapport door de commissieleden is deze aan de opleidingen voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Communicatiewetenschap over het herstel van de bachelor- en masteropleiding Communicatiewetenschap van de Radboud Universiteit Nijmegen. In 2012 zijn bij beide opleidingen een van de standaarden uit het van toepassing zijnde beoordelingskader van de NVAO (het Beoordelingskader voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling) als onvoldoende beoordeeld, namelijk standaard 2 (Onderwijsleeromgeving) van de masteropleiding en standaard 3 (Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties) van de bacheloropleiding. De overige standaarden zijn destijds beoordeeld als ‘voldoende’ en vallen daarom buiten deze herbeoordeling. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de stand van zaken notitie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie en de geselecteerde bachelorscripties. De commissie stelt vast dat beide opleidingen na het herstel voldoen aan de eisen voor heraccreditatie.

Bacheloropleiding Communicatiewetenschap (standaard 3)

De visitatiecommissie Communicatiewetenschap 2012 stelde vast dat de opleiding beschikt over een adequaat toetsbeleid en een betrokken en goed functionerende examencommissie. Zij kon zich vinden in de procedures rondom de totstandkoming en beoordeling van scripties. Echter, de commissie 2012 concludeerde na bestudering van een steekproef bachelorscripties dat de scripties onvoldoende inzicht geven in de mate waarin individuele studenten de eindkwalificaties van de opleiding bereiken. Ook andere toetsproducten uit het derde jaar bleken niet geschikt om het individuele eindniveau van bachelorstudenten te bepalen. De commissie 2012 heeft de opleiding daarom aanbevolen om studenten een integratief en volwaardig werkstuk te laten schrijven aan het einde van de opleiding.

De opleiding is tegemoet gekomen aan deze aanbeveling door twee cursussen te integreren tot een volwaardig eindwerkstuk. De cursus Bachelorscriptie geldt als afsluiting van de opleiding waarin individuele studenten moeten laten zien dat ze de eindkwalificaties van de opleiding hebben behaald. De commissie heeft 15 scripties ‘nieuwe stijl’ bestudeerd en vastgesteld dat deze van voldoende niveau zijn en dat de beoordelingen adequaat zijn uitgevoerd. De cursus is zorgvuldig vormgegeven en wordt uitgebreid geëvalueerd.

Naast het invoeren van de bachelorscriptie heeft de opleiding geïnvesteerd in een evenwichtiger balans in de toetsing, waarbij zij hulp heeft ingeschakeld van een toetsdeskundige. De evaluatie van toetsing en beoordeling is structureel opgepakt en de commissie heeft er vertrouwen in dat de toetsing en de eindkwalificaties in de toekomst geborgd zijn.

Masteropleiding Communicatiewetenschap (standaard 2)

De visitatiecommissie Communicatiewetenschap 2012 had veel vertrouwen in het onderwijs dat door het docententeam werd verzorgd. Zij was te spreken over de bevlogenheid en betrokkenheid van het personeel bij het onderwijs. De commissie had zorgen over de samenstelling van de staf en de balans tussen onderwijs- en onderzoeksactiviteiten. Zij adviseerde de opleiding te investeren in een meer evenwichtige personeelsopbouw en een nieuw onderzoeksklimaat.

De commissie constateerde in 2012 dat onderzoek niet aan de basis lag van het onderwijs dat werd verzorgd. Nu stelt ze vast dat de link met het actuele onderzoek is verbeterd. De opleiding heeft zicht op wat er leeft in het vakgebied, er zijn duidelijke investeringen gedaan om het onderzoek een impuls te geven en het nieuwe beleid heeft nu al resultaat. Bijna alle

vaste stafleden voldoen aan de facultaire publicatienormen en het congresbezoek is toegenomen. Uit een overzicht van de personeelssamenstelling per 1 april 2014 maakt de commissie bovendien op dat de aanstellingen een betere balans laten zien tussen onderzoek en onderwijs.

De commissie was in 2012 kritisch over de variant Media en Samenleving en constateerde een gebrek aan contacturen, theorie en (wetenschappelijke) verdieping. Zij adviseerde de opleiding de varianten meer te stroomlijnen en zowel de varianten als de opleiding als geheel sterker te profileren.

De commissie heeft veel waardering voor de moedige stap van de opleiding om een specialisatie te beëindigen en te starten met een nieuwe. In lijn met de aanbevelingen van de commissie hebben beide specialisaties (Media, Journalistiek en Nieuwsgebruik en Media en Beïnvloeding) een vergelijkbare structuur. Daarnaast heeft de opleiding het advies van de commissie ter harte genomen om voor beide specialisaties een verantwoordelijk hoogleraar aan te stellen.

Naar het oordeel van de commissie biedt het programma voldoende verdieping in theorie en methoden. Er wordt gebruik gemaakt van goede en recente literatuur. In het onderwijs wordt ingehaakt op actuele vraagstukken en is aandacht voor het toepassen van communicatiewetenschappelijke kennis in de praktijk. Het praktijkdeel is goed ingebed in de rest van het curriculum.

Additionele verbeterpunten

Beide opleidingen hebben in het rapport van de commissie 2012 aanleiding gezien om een groot aantal verbetermaatregelen uit te voeren die betrekking hebben op standaarden die buiten de herbeoordeling vallen. Beide opleidingen hebben de eindtermen herzien om het eigen profiel aan te scherpen, de praktijkoriëntatie in het bachelorprogramma is uitgebreid, er zijn standaardminoren ontwikkeld ter voorbereiding op de twee masterprogramma's, het premasterprogramma is verkort tot een jaar en, last but not least, het internationaliseringsbeleid heeft een belangrijke impuls gekregen.

De commissie heeft veel waardering voor de investeringen die zijn gepleegd, de zorgvuldigheid waarmee de verbeteringen zijn ingevoerd en de moedige besluiten die zijn genomen. De commissie heeft goede verwachtingen gezien de inspanningen en resultaten tot nu toe.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Communicatiewetenschap:

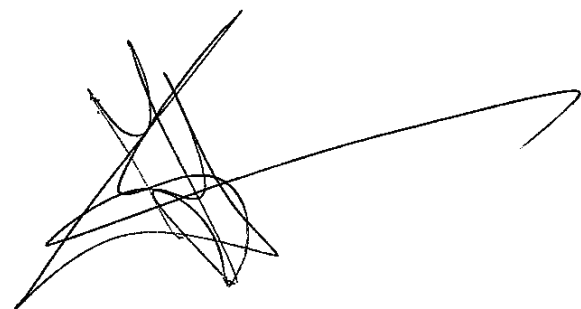
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Communicatiewetenschap:

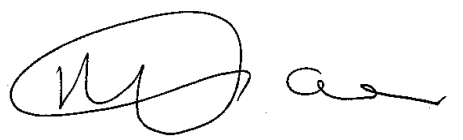
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 11 juli 2014

Prof. dr. H. van den Bulck
Voorzitter

Drs. M. Graas
Secretaris

Aanvullende beoordeling standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

1. Bacheloropleiding Communicatiewetenschap

1.1 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Aandachtspunten visitatie 2012

De visitatiecommissie Communicatiewetenschap 2012 (hierna: de commissie 2012) beoordeelde de standaard die betrekking heeft op de toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties (standaard 3) als onvoldoende. De commissie 2012 stelde vast dat de opleiding beschikt over een adequaat toetsbeleid en een betrokken en goed functionerende examencommissie. Zij kon zich vinden in de procedures rondom de totstandkoming en beoordeling van scripties. Echter, de commissie 2012 concludeerde na bestudering van een steekproef bachelorscripties dat de scripties onvoldoende inzicht geven in de mate waarin studenten de eindkwalificaties van de opleiding bereiken. Om die reden heeft zij tevens inzage gevraagd in eindwerkstukken van Leerproject 3, een opdracht waarin getoetst wordt of studenten in staat zijn een onderzoek uit te voeren. Omdat er bij deze opdracht sprake was van groepswork, waren ook deze producten ongeschikt om het individuele niveau van de bachelorstudenten te bepalen. De commissie 2012 heeft de opleiding aanbevolen om studenten een integratief en volwaardig werkstuk te laten schrijven aan het einde van de opleiding. Op deze wijze kan de opleiding inzichtelijk maken in welke mate studenten de eindkwalificaties van de bacheloropleiding hebben behaald.

Verbetermaatregelen en bevindingen commissie 2014

Naar aanleiding van de bevindingen van de commissie 2012 heeft de opleiding het Leerproject 3 en de bachelorscriptie geïntegreerd in een cursus Bachelorscriptie van 12 EC. De cursus Bachelorscriptie geldt als afsluiting van de opleiding waarin individuele studenten moeten laten zien dat ze de eindkwalificaties van de opleiding hebben behaald. De commissie heeft inzage gehad in de cursushandleiding van dit nieuwe vak. In de cursushandleiding wordt de inhoud en opzet van de cursus en de wijze van toetsing en beoordeling beschreven. Studenten voeren een kwantitatief onderzoek uit in de vorm van een experimenteel of een survey design. Het onderzoek wordt gezamenlijk opgezet en uitgevoerd in werkgroepen onder leiding van een docent. Elke student doet individueel verslag van de bevindingen van zijn of haar deel van het onderzoek waarbij wordt uitgegaan van een eigen probleemstelling.

De commissie heeft in totaal 15 bachelorscripties ‘nieuwe stijl’ bestudeerd. Zij had ook inzage in de beoordelingsformulieren van de eerste en tweede lezer van de betreffende scripties. Met het combineren van het leerproject en de scriptie tot een volwaardig eindwerkstuk, is de opleiding naar het oordeel van de commissie een afgerond geheel. Het is de commissie opgevallen dat de scripties volgens een vast stramen worden geschreven, wat een wat schoolse indruk geeft. Niettemin zijn de scripties van voldoende niveau en zijn de beoordelingen adequaat uitgevoerd. Het gebruik van statistiek is adequaat, al belooft de vraagstelling in meerdere gevallen meer dan uiteindelijk statistisch wordt uitgewerkt.

In alle door de commissie bestudeerde scripties wordt uitsluitend gebruik gemaakt van kwantitatieve methoden. Studenten kunnen nu ervoor kiezen om een experimenteel onderzoek uit te voeren. Hiermee is volgens de commissie een eerste stap gezet om beter aan te sluiten bij de eigen doelstellingen van de opleiding. De commissie zou evenwel meer variatie in de methoden in de eindwerken willen zien, en met name ook de mogelijkheid van het gebruik van kwalitatieve onderzoeksmethoden, omdat dit aansluit bij de eigen

doelstellingen van de opleiding. In de stand van zaken notitie vermeldt de opleiding dat zij in de toekomst een breder palet aan methoden, ook kwalitatieve, wil toetsen. De methodologische variatie in de bachelorscripties is dus een werkpunt dat door de opleiding zelf wordt erkend.

De commissie 2012 concludeerde dat de opleiding beschikt over een adequaat toetsbeleid en een betrokken en goed functionerende examencommissie. In het herstelplan zijn een aantal maatregelen opgenomen om de toetsing in de bacheloropleiding efficiënter in te richten. De commissie 2012 adviseerde de opleiding het aantal toetsen en opdrachten te reduceren en de studielast beter te spreiden. Onder begeleiding van een onderwijskundig medewerker is gekeken naar de efficiëntie van de toetsing van een viertal cursussen. Voor de bachelorscriptie en een leerproject is besloten het aantal opdrachten en toetsen te verminderen. De commissie 2012 adviseerde de opleiding in haar reactie op het herstelplan om de beoordelingsprocedure verder te vereenvoudigen. In de stand van zaken notitie vermeldt de opleiding dat zij naar aanleiding van de evaluatieresultaten van studiejaar 2013-2014 en de recente herziening van de eindtermen opnieuw gaat kijken naar de beoordelingsprocedure.

De commissie is in het algemeen onder de indruk van de verbeterlagen die zijn gemaakt. Er is duidelijk ingezet op een verbetertraject, en de maatregelen worden uitgebreid en zorgvuldig geëvalueerd. De komende tijd wordt de beoordelingssystematiek verder tegen het licht gehouden om te onderzoeken of deze nog eenvoudiger kan worden vormgegeven. De commissie moedigt de opleiding aan deze alertheid vast te houden.

De bacheloropleiding Communicatiewetenschap is geëvolueerd naar een opleiding die een goede balans vindt tussen zelfstandige studierichting en voorbereidend op de masteropleiding, en die wordt afgerond met een volwaardig werkstuk waarin wordt getoetst of studenten de eindkwalificaties behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Communicatiewetenschap: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

2. Masteropleiding Communicatiewetenschap

2.1 Onderwijsleeromgeving

Aandachtspunten visitatie 2012

De commissie 2012 beoordeelde de standaard die betrekking heeft op de onderwijsleeromgeving (standaard 2) als onvoldoende. De commissie had veel vertrouwen in het onderwijs dat door het docententeam werd verzorgd. Zij was te spreken over de bevoegenheid en betrokkenheid van het personeel bij het onderwijs. Verder constateerde de commissie dat studenten voldoende werden begeleid en dat zij tevreden zijn over de kwaliteit van het onderwijs en de voorzieningen. Niettemin had de commissie zorgen over de samenstelling van de staf en de balans tussen onderwijs- en onderzoeksactiviteiten. Zij adviseerde de opleiding met klem te investeren in een meer evenwichtige personeelsopbouw en een nieuw onderzoeksklimaat. De commissie constateerde dat er verschillende percepties bestonden ten aanzien van deze problematiek en de voorgenomen maatregelen en pleitte voor het realiseren van transparantie en overleg tussen staf en bestuur.

De commissie was kritisch over de variant Media en Samenleving en constateerde een gebrek aan contacturen, theorie en (wetenschappelijke) verdieping. Zij adviseerde de opleiding de varianten meer te stroomlijnen en zowel de varianten als de opleiding als geheel sterker te profileren.

Verbetermaatregelen en bevindingen commissie 2014

De opleiding heeft naar aanleiding van de bevindingen van de commissie 2012 het masterprogramma ingrijpend gewijzigd. De masterspecialisatie Media en Samenleving is met ingang van studiejaar 2013-2014 beëindigd en de specialisatie Journalistiek en Media is omgevormd tot de specialisatie Media, Journalistiek en Nieuwsgebruik. Met ingang van 2013-2014 wordt daarnaast een nieuwe specialisatie aangeboden: Media en Beïnvloeding onder verantwoordelijkheid van een hoogleraar Communicatiewetenschap, in het bijzonder strategische en persuasieve communicatie. Per 1 september 2014 wordt een nieuwe hoogleraar Journalistiek en Media aangesteld. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de aanbeveling van de commissie 2012 om voor een elke specialisatie een verantwoordelijk hoogleraar te hebben.

De commissie heeft veel waardering voor de moedige stap van de opleiding om een specialisatie te beëindigen en te starten met een nieuwe. In lijn met de aanbevelingen van de commissie hebben beide specialisaties een vergelijkbare structuur. De commissie heeft bovendien vastgesteld dat het profiel van de opleiding beter is geëxpliciteerd.

Na bestudering van de onderwijsinhoud - de commissie heeft inzage gekregen in het studiemateriaal van alle mastercursussen - constateert de commissie dat het programma voldoende verdieping biedt in theorie en methoden. Er wordt gebruik gemaakt van goede en recente literatuur. In het onderwijs wordt ingehaakt op actuele vraagstukken, bijvoorbeeld rond social media.

In het curriculum is daarnaast voldoende aandacht voor het toepassen van communicatiewetenschappelijke kennis in de praktijk. Er is zorg besteed aan continuïteit van het praktijkdeel met de rest van het programma; in het afsluitend werkstuk wordt van studenten gevraagd hun praktijkervaringen theoretisch in te bedden. De commissie waardeert de inbreng van gastdocenten en alumni, zodat studenten op diverse momenten kennis nemen

van praktijksituaties. De commissie is bezorgd over de cursus Wetenschapscommunicatie, in het bijzonder over de diepgang en toepasselijkheid van dit onderwerp voor studenten.

Er zijn een aantal belangrijke verbeterlagen gemaakt die de kwaliteit van beide opleidingen ten goede komen. Dit betreffen maatregelen om de personele bezetting te verbeteren en de transparantie van het facultair beleid te vergroten. Het aantrekken van vier onderzoekers van het Behavioural Science Instituut heeft geleid tot het verbeteren van de onderzoeksprestaties van de zittende staf. De stand van zaken notitie vermeldt dat bijna alle stafleden met een onderzoeksaanstelling voldoen aan de facultaire publicatiecriteria. De staf is sinds 2011 uitgebreid met 6,4 fte (4,5 onderzoek, 1,9 onderwijs) waarmee vooral het onderzoek rondom het masterprogramma Media en Beïnvloeding een belangrijke impuls heeft gekregen.

De commissie constateerde in 2012 dat onderzoek niet aan de basis lag van het onderwijs dat werd verzorgd. Nu stelt ze vast dat de link met het actuele onderzoek is verbeterd. De opleiding heeft zicht op wat er leeft in het vakgebied ten aanzien van bijvoorbeeld Journalism Studies en News Content Studies. Er wordt gericht beleid gevoerd om onderzoek een slinger te geven, naast de uitbreiding van de staf is er budget vrijgemaakt voor congresbezoek, worden stafleden aangemoedigd te publiceren, en laten aanstellingen van de staf een betere balans zien tussen onderzoek en onderwijs. De commissie moedigt de opleiding aan de ingeslagen weg te blijven volgen, de verbeterde interne communicatie te koesteren en de veranderingen faculteitsbreed te verankeren.

De masteropleiding bestaat nu uit twee specialisaties die elkaar wat vorm, inhoud en omvang betreft, in evenwicht houden. Hiervoor heeft de opleiding moedige beslissingen genomen. De commissie heeft goede verwachtingen gezien de inspanningen en resultaten tot nu toe.

Conclusie

Masteropleiding Communicatiewetenschap: de commissie beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

3. Additionele verbetermaatregelen

De aanvullende beoordeling voor de bachelor- en masteropleiding Communicatiewetenschap van de RU betreft respectievelijk standaard 3 en standaard 2 van het NVAO-kader voor een beperkte opleidingsbeoordeling. De opleidingen hebben in het rapport van de commissie 2012 echter aanleiding gezien om een groot aantal verbetermaatregelen uit te voeren. Beide opleidingen hebben de eindtermen herzien om het eigen profiel aan te scherpen, de praktijkoriëntatie in het bachelorprogramma is uitgebreid, er zijn standaardminoren ontwikkeld ter voorbereiding op de twee masterprogramma's, het premasterprogramma is verkort tot een jaar en, last but not least, het internationaliseringsbeleid heeft een belangrijke impuls gekregen.

De stand van zaken notitie vermeldt dat het aantal bachelor- en masterstudenten dat naar het buitenland gaat is gestegen van 15 in het studiejaar 2012-2013 naar 38 in het komende studiejaar 2014-2015. De groei is dus duidelijk aanwezig en uit de beleidsdocumenten over internationalisering concludeert de commissie dat de aanvankelijke scepsis is overwonnen en dat de opleiding echt werk heeft gemaakt van internationalisering. De commissie adviseert de opleiding om het Engelstalig aanbod nog meer uit te breiden om studenten uit het buitenland te trekken, en hiermee niet te wachten totdat er zich meer studenten aanmelden.

De commissie heeft kennisgenomen van de vele verbetermaatregelen waarover zij in november 2012 concludeerde dat deze getuigen van 'daadkracht, echte beleidsvoering en de wil om te veranderen'. Nu stelt ze vast dat de opleidingen hun woord hebben gehouden en aanzienlijke investeringen hebben gepleegd om de plannen te verwezenlijken. De commissie heeft vertrouwen in de toekomst van beide opleidingen.

Algemeen eindoordeel

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Communicatiewetenschap* als 'voldoende'.
De commissie beoordeelt de *masteropleiding Communicatiewetenschap* als 'voldoende'.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. Hilde Van den Bulck (voorzitter), studeerde Communicatiewetenschap aan de Katholieke Universiteit Leuven (KUL) waar zij in 2000 promoveerde met een proefschrift over de rol van de vroege publieke televisie in het project van de Moderniteit. Zij behaalde ook een master in Mass Communication (University of Leicester, UK, 1991). Momenteel is zij gewoon hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen waar zij Decaan is van de faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen en hoofd van de onderzoeksgroep Media, Policy and Culture. Zij doceert vakken over structuur, werking en beleid van de media en over radio en televisie studies. Zij combineert expertise in mediabeleid en in mediacultuur. Op het vlak van beleid focust zij vooral op de rol en plaats van de publieke omroep in diachronisch perspectief. Op het vlak van mediacultuur ging haar aandacht aanvankelijk vooral uit naar de relatie tussen media en collectieve identiteiten, de laatste jaren is zij zich vooral gaan richten op het onderzoek naar de rol van media in de celebritycultuur. Zij is betrokken bij het mediabeleid als ondervoorzitter van de het Vlaamse beleidsadviesorgaan Sectorraad Media. Van den Bulck heeft ook praktijkervaring in de media. Zij had lange tijd een maandelijks column als mediawatcher in de krant De Standaard en heeft nu een vaste opiniestek op de informatiewebsite deredactie.be van de VRT.

Dr. Steven Eggermont is verbonden aan de Leuvense School for Mass Communication Research en programmadirecteur van de bachelor- en masteropleiding Communicatiewetenschap, Katholieke Universiteit Leuven. Hij promoveerde in 2006 op een proefschrift over de socialiserende impact van televisiekijken op de seksuele ontwikkeling van adolescenten, bekroond met de *Outstanding Dissertation Award* van de *International Communication Association*. Nadien was hij visiting fellow aan de Annenberg School for Communication (University of Pennsylvania, V.S.) en het Centre for the Study of Children, Youth and Media (University of London, U.K.). Eggermont is geïnteresseerd in de theorie en de methodologie van het onderzoek naar media-effecten. Zijn onderzoek focust op de relatie tussen mediagebruik en ontwikkelingsprocessen en op het effect van media op de emotionele, mentale en fysieke gezondheid bij kinderen en adolescenten.

Prof. dr. W. Fred van Raaij studeerde psychologie en data-analyse aan de Rijksuniversiteit Leiden. Daarna was hij verbonden aan de Universiteit Twente, de University of Illinois at Urbana-Champaign (USA), de Erasmus Universiteit te Rotterdam en de Universiteit van Tilburg. Hij promoveerde in 1977 op experimentele studies naar het beslissingsgedrag van consumenten. Hij was oprichter en eerste editor van de *Journal of Economic Psychology* (uitgever Elsevier). Hij was voorzitter van de Consumentenbond en het Genootschap voor Reclame, en is nu bestuurslid van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Commerciële Communicatie aan de Universiteit van Amsterdam en lid van de Raad van Toezicht van het Amphia Ziekenhuis te Breda. Zijn interessegebieden zijn marketingcommunicatie, financieel gedrag en vertrouwen van consumenten en beleggers. Hij is emeritus hoogleraar Economische Psychologie, Universiteit van Tilburg;

Bijlage 2: Beoogde eindkwalificaties

Eindkwalificaties bacheloropleiding Communicatiewetenschap

Aan het eind van de bacheloropleiding is de student in staat om

Theorie

1. de grondbegrippen en voornaamste communicatiewetenschappelijke theorieën rondom de productie, inhoud, verwerking en effecten van gemedieerde communicatie
 - a) te reproduceren en uit te leggen
 - b) te plaatsen in zowel de historische als actuele context van het vakgebied
 - c) te relateren aan inzichten uit gedragswetenschappelijke en maatschappijwetenschappelijke disciplines

Veld

2. actuele wetenschappelijke en maatschappelijke vraagstukken rondom de productie, inhoud, verwerking en effecten van gemedieerde communicatie in de velden 'beïnvloeding', 'informatie' en 'cultuur' te beschrijven, te verklaren en kritisch te bespreken met behulp van theoretische en empirische literatuur

Methode

3. methoden en technieken die binnen de communicatiewetenschap gangbaar zijn te benoemen, uit te leggen en toe te passen in de opzet, uitvoering en analyse van eenvoudig wetenschappelijk onderzoek

Integratie

4. theoretische, veldspecifieke en methodische kennis en vaardigheden te integreren in onderzoeken naar wetenschappelijke en praktijkvraagstukken, en
 - a) hierover in lijn met wetenschappelijke normen en richtlijnen schriftelijk te rapporteren
 - b) deze te presenteren aan medestudenten en docenten

Eindkwalificaties masteropleiding Communicatiewetenschap

Aan het eind van de masteropleiding is de student in staat om binnen één van de twee deelgebieden Media en Beïnvloeding en Media, Journalistiek en Nieuwsgebruik

Theorie

1. de voornaamste theorieën
 - a) kritisch en diepgaand te bespreken in het licht van historische en actuele wetenschappelijke, maatschappelijke en professionele ontwikkelingen
 - b) vanuit een gedragswetenschappelijk en maatschappijwetenschappelijk perspectief te analyseren

Veld

2. actuele wetenschappelijke, maatschappelijke en professionele vraagstukken te signaleren, analyseren, verklaren en toe te lichten door:
 - a) gebruik te maken van relevante theoretische en empirische literatuur
 - b) kritisch te reflecteren op de relevantie van het vraagstuk en de eigen analyse;
 - c) resultaten mondeling en schriftelijk te presenteren voor zowel een wetenschappelijk als niet-wetenschappelijk publiek

Methodie

3. zelfstandig een gefundeerde keuze te maken voor communicatiewetenschappelijke methoden en technieken om complexe onderzoeksvragen te onderzoeken, en dit onderzoek op wetenschappelijke wijze op te zetten, uit te voeren en te analyseren
4. zelfstandig theoretische, veldspecifieke en methodische kennis en vaardigheden te integreren in onderzoek naar wetenschappelijke en praktijkvraagstukken, en
 - a) deze in lijn met wetenschappelijke normen en richtlijnen schriftelijk te rapporteren en te evalueren
 - b) toegankelijk te maken voor zowel een wetenschappelijk publiek als niet-wetenschappelijk publiek, waaronder professionals uit het werkveld.

Bijlage 3: Overzicht van het masterprogramma

Opzet masteropleiding 2014-2015

	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
6 EC	Theorie 1 (6)	Theorie 2 (6)	Veld 1 (6)	Thesis (6)
6 EC	Veld 1 (6)	Praktijkproject (6)	Thesis DV (6)	Thesis (5) Methode 2C (1)
6 EC	Methode 1 (6)	Thesis (2) Methode 2A (1)	Thesis (2) Methode 2B (1)	Wetenschaps- communicatie (3)

Toelichting

Grootste deel cursorisch onderwijs (theorie en veldcursussen) en praktijkproject gaat vooraf aan keuze onderwerp thesis. Voordeel: vakken kunnen studenten inspireren voor keuze thema.

Veld 2 (voor M&B eventueel ook veld 1) kan als vrije keuze ruimte dienen voor onze masterstudenten. Daarnaast kunnen deze cursussen ook opengesteld worden voor studenten van andere opleidingen en faculteiten. Voordeel: studenten kunnen op zoek gaan naar een vak wat aansluit bij het thema van hun scriptie of bij hun algemene interesses.

Methode 1 heeft als doel *opfrissing en verdieping* van kennis over methoden. Studenten moeten na deze cursus in staat zijn om te beredeneren welke methode het meest geschikt is voor een bepaalde onderzoeksvraag (zie ook MvO C). Voordeel: De kennis die in deze cursus opgefrist en uitgebreid wordt, is relevant voor de eerste fase van de thesis. Methode 2 heeft als doel verdieping en toepassing van kennis over methoden, met nadruk op onderzoeksontwerp (o.a., keuze voor specifiek design), analyse, en rapportage. Studenten moeten na deze cursus in staat zijn (1) te beredeneren hoe je gebruikmakend van een bepaalde methode een onderzoek opzet en de verzamelde data analyseert en rapporteert, en (2) deze kennis toe te passen op het onderwerp van hun eigen thesis.

Methode 2 bestaat uit drie modules die alle drie onafhankelijk van elkaar getoetst zullen worden (beoordelingen samenvoegen tot één eindcijfer) en vindt plaats in de vorm van zogenaamde masterclasses (intensieve bijeenkomsten met kleine groepen studenten waarin interactie en deels ook vraag gestuurd onderwijs centraal staan). Deze masterclasses hanteren dezelfde opbouw, structuur, en manier van toetsen. Voordeel: De masterclasses zijn ondersteunend aan de onderzoeksopdrachten die in een bepaalde periode centraal staan (praktijkproject en masterthesis):

Methode 2A (periode 2): focus op methodische diepgang relevant voor het praktijkproject

MJ&N: studenten verzamelen veldobservaties die ze met behulp van kwalitatieve methode analyseren. De studenten die de praktijk bezoeken in de eerste fase wordt geleerd dat ze een onderzoekshouding (objectief) dienen aan te nemen.

M&B: gericht op focusgroeponderzoek en professionele houding

Methode 2B (periode 3): focus op onderzoeksontwerp. Er worden vijf verschillende masterclasses aangeboden: (1) survey, (2) experiment, (3) netwerkanalyse, (4) kwalitatief:

interviews en focusgroepen, (5) inhoudsanalyse. Studenten moeten tenminste één masterclass kiezen (mag meer).

Methode 2C (periode 4): focus op data analyse en rapportage. Er worden vijf verschillende thema's aangeboden: (1) survey, (2) experiment, (3) netwerkanalyse, (4) kwalitatief: interviews en focusgroepen, (5) inhoudsanalyse. Studenten moeten tenminste één masterclass kiezen, logischerwijs degene die aansluit op Methode 2B.

Thesis:

- Periode 2: keuze onderwerp thesis, formuleren onderzoeksvraag, nadenken over relevant theoretisch kader, keuze geschikte methode (eindproduct: zeer beknopt onderzoeksvoorstel).
- Begin periode 2 keuze voor/toewijzing begeleiders.
- Periode 3: uitwerken theoretisch kader en hypothesen, onderzoeksontwerp
- Periode 4: dataverzameling, analyse, en rapportage

Wetenschapscommunicatie in laatste periode. Voordeel: kan gekoppeld worden aan masterthesis (bijv. schrijven krantenartikel of blog over resultaten masterthesis).

Bijlage 4: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *HILDE VAN DEN BULCK*

ADRES: *IJZERPLEIN 10 (B21)*
(B) 1000 BRUSSEL

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Communicatiewetenschap

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Radboud Universiteit Nijmegen

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: **Rotterdam**

DATUM: **6 juni 2014**

HANDTEKENING

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Steven Eggermont*

ADRES: *Sint-Annastraat 23a, 3390 Tiel-Winge*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Communicatiewetenschap

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Radboud Universiteit Nijmegen

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: **Rotterdam**

DATUM: **6 juni 2014**

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Prof dr W.F. van Raaij

ADRES: Looneind 3-b, 5131 RK Alphen

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Communicatiewetenschap

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Radboud Universiteit Nijmegen

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: **Rotterdam**

DATUM: **6 juni 2014**

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Tees Graas*

ADRES: *Cashanijne singel 56, Utrecht*

IS ALS ~~DESKUNDIGE~~ / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Communicatiewetenschap

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Radboud Universiteit Nijmegen

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: **Rotterdam**

DATUM: **6 juni 2014**

HANDTEKENING:

